

Verslag versSAP –
Het politieke van sociaal-artistiek werk
Brussel, 8 mei 2013

Programma

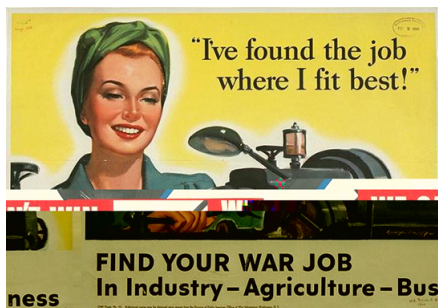
- 14u30 – onthaal en babbel
- 15u - Discussie 'Hoe politiek is sociaal-artistiek werk?' met **Axel Claes** (Plus-Tôt Te laat) en **Johan Petit** (MartHa!tentatief)
- 17u15 - Stand van zaken ENTER festival 2015 + conceptnota Kunstendecreet
- 18u30 – Broodjes
- 19u - film '**Magic Bullet**' van Markus Öhrn (Beursschouwburg)
- 20u30 - Voorstelling '**Institute for Human Activities**' van Renzo Martens (Kunstencentrum Wiels)

Aanvullende documenten:

- Artikel 'De kiezel in de schoen. Over het politieke van sociaal-artistiek werk.' (uit: Momenten 11, Dēmos vzw, juni 2013)
- Reactie Dēmos vzw op conceptnota Schauvliege voor een vernieuwd Kunstendecreet (<http://www.demos.be/pagina/e-bib/view/document/324/>)

OVER HET POLITIEKE VAN SOCIAAL-ARTISTIEK WERK

1. Axel Claes (Plus-tôt te Laat, Brussel)

Plus-tôt te Laat is ontstaan in 1998 uit een samenloop van omstandigheden: er was een open oproep van de ambtenarij om het doplokaal in Sint-Joost via kunst op te vrolijken. Daarnaast protest van de RVA tegen een schrijfster omdat ze een boek uitgebracht had terwijl ze dopte. Dit trok een beweging op gang rond kunst en sociale zekerheid (recht van kunstenaars om zelfstandig te worden etc.)

Eerste expo: "doppers stellen hun werk tentoon". Vanuit dat momentum is er verdergebouwd - ook moment waarop ICC bezet werd in Antwerpen door kunstenaars. De kunstenaars vormden een zeer homogene groep. Ze zijn begonnen experimenteren met manieren van creëren die niet voor de hand liggend waren binnen de kunsten. Zo ontstond een interesse voor dagelijkse praktijken die niet noodzakelijk met kunst

geassocieerd worden. (bijv. zelfgeknutselde zitboxen voor radio's van bouwvakkers). Alledaagse uitingen van creativiteit, vormen van verzet etc. die nooit tentoongesteld zullen worden in musea maar die desalniettemin mensen samenbrengen en een uiting geven aan hun kunnen.

Dus enerzijds beleidsbeïnvloedend werk rond het kunstenaarsstatuut en anderzijds het werken met werklozen en het organiseren van expo's. Het uitgangspunt is dat deelnemers per definitie ook makers zijn, dus de scheidingslijn tussen "kunstschepster" en "publiek" verdwijnt... Dit proces "onder gelijken" is niet evident en leidt tot spanningen.

Meer info: www.pttl.be en www.ateliers-urbains.be

2. Johan Petit (MartHa!tentatief, Antwerpen)

MartHa!tentatief is een theatergezelschap dat zich niet als sociaal-artistisch bestempelt. Ze hebben niet echt een SA werking maar zijn sterk sociaal geëngageerd en betrokken met de stad, waardoor ze vaak producties brengen die een sociale inslag hebben. Sinds 1996 willen ze stukken maken die de realiteit weerspiegelen. Daarin speelt de stad meer en meer een cruciale rol. Doorheen de jaren werd Antwerpen ook veel diverser, waardoor ze ook die verandering in beeld willen brengen.

Stadsvlucht en migratie zijn een inspiratie voor hun werk - Antwerpen als metafoor voor de sterk geglobaliseerde wereld. De wereld in de stad als het ware. De identiteit van de stad moet opnieuw uitgedacht worden.

De wereld zoals we ze kennen is ook ontploft: info is beter bereikbaar en toegankelijk, communicatie wordt beter georganiseerd, mobiliteit is goedkoper en makkelijker geworden en de wereld wordt steeds democratischer. Door die meervoudigheid en complexiteit die deze veelheid met zich meebrengt is het ook veel moeilijker geworden om keuzes te maken. Mensen zijn verward, zoeken houvast, kijken met een nostalgisch perspectief naar het heden. Elke verandering brengt verlies met zich mee maar ook nieuwe mogelijkheden. MartHa!tentatief wil een manier zoeken om met de complexe realiteit aan het werk te gaan op een positieve manier. Die nieuwe betekenisgeving is wat zij als hun politiek werk zien.

Voorbeeld: project met drugsverslaafden aan het Koningpleintje. Ze organiseerden workshops en expo's en maakten hier een voorstelling over waarbij de straatbewoners sterk betrokken waren. Zo werd het initiatief een pleidooi voor het plein en de wijk. Mislukking stond centraal in het project. De realiteit is ontembaar, de vraag is hoe je met gebreken en mislukking kan omgaan. MartHa!tentatief gelooft niet in een repressief zero-tolerance beleid. Via onze stukken willen we de maatschappij een spiegel voorhouden en tonen hoe belangrijk het is dat je kan samenleven in diversiteit.

MartHa!tentatief wil niet zozeer zelf concrete politieke standpunten innemen of mensen overtuigen van een bepaald standpunt. Ze willen vooral een dialoog opzetten en mensen prikkelen in de hoop dat ze zelf hun mening herzien.

3. Discussie

Is er een spanning tussen politiek zijn en artistiek zijn? Kan je beiden combineren of ben je dan altijd teveel van het ander?

Axel: Er is altijd een complexe wisselwerking tussen de artistieke en de sociale zijde van een project. Soms vinden grote kunstenaars de zeer politieke projecten net het meest interessant. Maatschappelijk relevante acties zouden net gebaat zijn met steun van grote kunstenaars en kunsthuizen. Ik maak dat onderscheid niet echt, voor mij loopt dat allemaal door elkaar. Er is nog steeds nood aan een breed burgerfront tegen bepaalde politieke beslissingen, dat blijft voor Plus-tôt te Laat nog altijd wel de grootste motivatie voor onze projecten.

Johan: Er is wel veel veranderd sinds vroeger toch? Men kan toch niet meer zoals toen hele wijken platsmijten om nieuwe kantoorgebouwen te zetten? Kijk naar de burgerprotesten tegen de lange wapper, etc. Er is toch meer democratie dan vroeger.

Axel: Misschien wel, maar het gebeurt toch nog wel dat politici zonder al teveel inspraak beslissingen nemen die het leven van mensen ingrijpend beïnvloeden. Kijk naar de Noord-Wijk in Brussel of de gentrificatie van de buurt rond het Zuid-Station? Het zijn trouwens vooral blanke middenklasse-burgers die zich verenigen om te protesteren. Wij blijven toch pleiten voor breed gedragen initiatieven.

Is het niet een beetje een schizofrene positie om enerzijds tegen de schenen van politici te schoppen en anderzijds middelen te ontvangen van diezelfde overheid?

Axel: Dat is altijd delicaat. Maar als je een actie op poten zet die goed is uitgewerkt en media-aandacht krijgt, dan weet je dat politici dikwijls niet te heftig zullen durven reageren omdat dat te riskant is naar de publieke opinie toe. Wij hebben bijvoorbeeld ooit met een groep sans-papiers die in de begijnhofkerk zaten en moesten verhuizen omdat die uitgebrand was, de ethiopische ambassade gekraakt (de ambassadeur van Ethiopië had toen al het land verlaten). Dat was een interessant gegeven, omdat de Brusselse politie niet zomaar een ambassadegebouw kan ontruimen, enkel de federale overheid had daar zeggenschap over. Het lag wel gevoelig om de federale politie op sans-papiers af te sturen, dus dan merk je dat de politici toch niet te hard willen optreden uit schrik voor de publieke opinie. Het moeilijke is eerder dat je fondsen ontvangt van een overheid en dat zij dus wel een drukkingsmiddel hebben naar ons toe.

Johan: Wij zitten binnen het kunstendecreet en hebben nog nooit de opmerking gekregen dat we té politiek zijn, maar dat is misschien net omdat wij nooit té directe concrete politieke acties uitbouwen. Voor ons is het altijd een subtiele actie, iets cultureels waar wel een politieke ondertoon zit, maar geen politieke actie op zich. We vertrekken altijd van en absolute gelijkwaardigheid tussen de mensen. Bijvoorbeeld ons idee om de meest multiculturele stad ter wereld te worden door een Samoaan naar Antwerpen te halen om toch maar meer nationaliteiten te huisvesten dan Amsterdam (zie filmpje: <http://www.youtube.com/watch?v=4efyOrgaA54>).

Axel, is die 'controle' dan één van de redenen waarom jullie niet willen intekenen op sociaal-artistieke projecten in het Kunstendecreet? Omdat jullie dan vrezen gebonden te zijn?

Axel: niet alleen dat, maar ook omdat we een kleine organisatie zijn en we tot nu toe niet de mankracht of middelen hadden om zo'n project uit te schrijven en in te dienen. We hebben echt het gevoel dat die subsidies voor sociaal-artistieke projecten op maat gemaakt zijn van grotere instellingen. Het is een beetje afwegen van de kosten-baten. Het kost een organisatie eigenlijk wel veel om zo'n project in te dienen. Bovendien zijn we een Brusselse organisatie en hebben we een partner die fondsen krijgt van FWB als éducation permanente.

Johan: Als ik naar het officieel gesubsidieerde theater kijk, vind ik toch dat die nog veel te veel stukken maken die niet zijn aangepast aan de hedendaagse samenleving. Ze worden als het ware 'oud'. Niet dat ze geen goede stukken meer maken, maar ze lijken niet meer in staat aan te sluiten bij de leefwereld van een steeds grotere groep mensen, en dat is triest. Het zijn logge structuren die vertrekken van wat ze kennen, zij het onbewust of zonder kwade bedoelingen, maar er is nood aan een nieuw verhaal, een frisse wind.

Lees het volledige artikel over het politieke van sociaal-artistiek werk in het tijdschrift Momenten (juni 2013) van Dēmos vzw of download het hier: <http://www.demos.be/pagina/e-bib/view/document/328/>

II. STAND VAN ZAKEN

1. Conceptnota hervorming Kunstendecreet

Op 25 april 2013 nodigde de Commissie Cultuur alle steunpunten en belangenbehartigers uit om hun reactie te geven op de conceptnota van minister Schauvliege voor een vernieuwing van het Kunstendecreet.

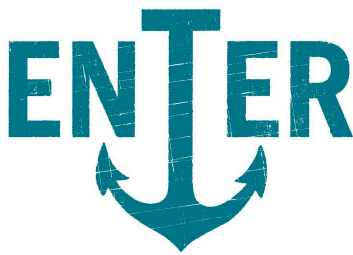
De reactie van Dēmos vzw ivm sociaal-artistiek werk lees je hier: <http://www.demos.be/pagina/e-bib/view/document/324/>

Discussie en reacties rond de conceptnota:

- Meeste organisaties hebben de conceptnota niet in detail geanalyseerd
- Wat is de rol van VTi? In welke mate zijn zij vertrouwd met de materie?
- Kunnen we als SA-veld reageren op de conceptnota? Wat is onze bewegingsmarge nog? Een aantal SA-organisaties zijn wel lid van OKO maar to top heden is er nog geen werkgroep SA binnen OKO. Hoe komt dit?
- SA-organisaties zouden meer betrokken willen worden bij het formuleren van commentaren op de hervormingen van het kunstendecreet.

- Moeilijk is dat we enerzijds naar gelijkwaardigheid onder kunstenaarsorganisaties streven binnen het kunstendecreet, maar dat we ook beducht moeten zijn voor het feit dat we misschien bij gelijke beoordelingscriteria minder subsidiekansen krijgen (maken we kans tegen grote kunsthuisen met professionele acteurs?).
- Demos zou toch officieel een steunpunt moeten worden voor SA werk.
- Wat vooral ontbreekt in de conceptnota is een visie op de maatschappelijke betekenis van kunst.
- Ook niet duidelijk wie de landschapstekening maakt van de kunstensector. Dat zou de minister moeten zijn maar het wordt precies doorgegeven aan de commissies, terwijl die daar minder voor geschikt zijn.
- Een andere manier om een stem te laten horen is misschien om duidelijk te maken dat we onderbemand zijn en niet genoeg tijd hebben als SA-organisaties om beter en mondiger onze belangen te verdedigen.
- We zijn er als SA-organisaties een beetje te naïef in geweest in de zin dat we niet beseften dat we onszelf moesten versterken om een zwaarder wegende stem te hebben binnen de sector.
- Misschien heerst er nog teveel een individualisme in de sector. Het concurrentiemodel uit de neoliberale marktlogica zorgt ervoor dat iedereen in de eerste plaats voor zichzelf spreekt
- Daarenboven zijn we het er nog niet eens onderling over eens wat sociaal-artistiek werk nu precies is en is er nog geen eenduidigheid over wat ons precies allemaal verenigt. Dat speelt toch ook tegen ons?
- Maar er is toch al veel veranderd sinds vroeger, zelfs voor een jonge sector. We zijn al beter georganiseerd dan vroeger en er komen zijn steeds meer jonge initiatieven bij die buiten de geplaveide wegen om dingen willen organiseren.

2. ENTER 2015 Antwerpen

De volgende editie van het ENTER festival gaat door in april 2015 in Antwerpen. Houd alvast het weekend van 23-26 april 2015 vrij! Momenteel voeren Dēmos en de Antwerpse sociaal-artistieke organisaties verkennende gesprekken met het stadsbestuur en de Antwerpse kunst- en cultuursector (Toneelhuis, Het Paleis, deFilharmonie, Arenberg, Antwerpse cc's...). Eenmaal een definitieve conceptnota bekend is, wordt deze teruggekoppeld zodat iedereen op de hoogte is.